

19 – Urologie

1. Otázky lékaře a odpovědi pacienta; pokyny lékaře (ikona: zapamatujte si)
2. Vylučovací soustava (ikona: text)
3. Mužská pohlavní soustava (ikona: text)
4. Nemoci vylučovací soustavy (ikona: text)
5. Onemocnění mužského pohlavního ústrojí (ikona: text)
6. Zánět močového měchýře (ikona: poslech)
7. Zvětšená prostata (ikona: poslech)
8. Močové kameny (ikona: poslech)
9. Kazuistika (ikona: text)
10. Cvičení (ikona: cvičení)
11. Test (ikona: cvičení)
12. Gramatika: Privlastňovací zájmena (ikona: gramatika)

Otázky lékaře a odpovědi pacienta; pokyny lékaře

AUDIO_19_01_01

Co vás trápí?

- Mám problémy s močením.
- Při močení cítím pálení a bodavou bolest.

AUDIO_19_01_02

Cítíte pálení nebo řezání při močení?

- Ano, cítím pálení.

AUDIO_19_01_03

Máte v moči krev?

- Ano, včera jsem měl růžovou moč.
- Ne, toho jsem si nevšimla.

AUDIO_19_01_04

Měl jste někdy infekci močových cest?

- Ano, loni jsem měl zánět močového měchýře.

Měla jste někdy infekci močových cest?

- Ano, loni jsem měla zánět močového měchýře.

AUDIO_19_01_05

Jak často močíte?

- Tak pětkrát za den.

AUDIO_19_01_06

Máte problémy s únikem moči?

- Ano, někdy mi trochu moči unikne.

AUDIO_19_01_07

Kolik litrů tekutin vypijete za den?

- Asi litr vody. Taký piju čaj a kávu.

AUDIO_19_01_08

Pijete alkohol? - Ano, každý den si dám dvě piva.

- Moc ne. Jen někdy si dám skleničku vína.

AUDIO_19_01_09

Máte s sebou vzorek moči?

AUDIO_19_01_10

Chodíte močit i v noci?

- Ano, asi tak dvakrát za noc.

AUDIO_19_01_11

Kolikrát za noc musíte močit?

- Asi tak třikrát, někdy i víckrát.

AUDIO_19_01_12

Pomočil jste se někdy?

- Ne, s pomočováním problémy nemám.

Pomočila jste se někdy?

- Ano, někdy se mi to stane.

AUDIO_19_01_13

Jaký máte proud?

- Normální.

- Myslím, že slabý a močím přerušovaně.

AUDIO_19_01_14

Máte pocit, že se úplně vyprázdníte?

- Ano, to mám.

- Spíš ne.

AUDIO_19_01_15

Cítíte pálení nebo řezání?

- Ano, ke konci močení.

AUDIO_19_01_16

Měl jste nebo máte problémy s potencí?

- Ano, celkem často.

AUDIO_19_01_17

Můžete udržet moč?

- Ano.

AUDIO_19_01_18

Měl jste nebo máte problémy při pohlavním styku?

- Ne.

Měla jste nebo máte problémy při pohlavním styku?

- Ano, někdy cítím bolest.

AUDIO_19_01_19

Dám vám kelímek.

AUDIO_19_01_20

Jděte na toaletu.

AUDIO_19_01_21

Přineste vzorek moči.

AUDIO_19_01_22

Musíte hodně pít.

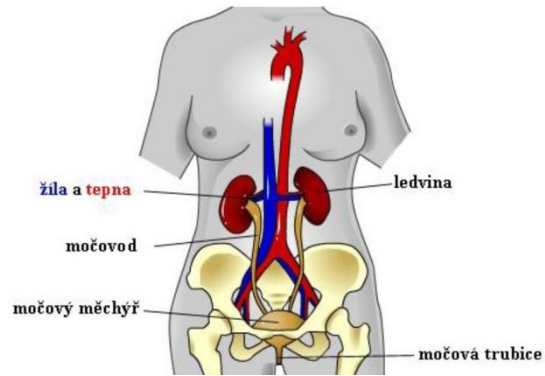
SCHÉMA – vylučovací soustava

AUDIO_19_02_1

Vylučovací soustava

Základním vylučovacím orgánem jsou ledviny, v nichž se z krve vylučují odpadní látky do moči, která dále pokračuje přes močovod do močového měchýře. Močový měchýř je dutý orgán, který má objem 600–1200 ml. Z něj je potom moč vylučována močovou trubicí ven z těla.

Moč obsahuje vodu a další látky v ní rozpuštěné (močovinu a NaCl). Moč zdravého člověka neobsahuje cukr. Většina tekutiny vytvořené ledvinami (tzv. primární moč) se vstřebává zpátky do organismu. Objem moči vyloučené z těla ven se pohybuje kolem 1,5 litru za 24 hodin.

Ledviny jsou párovým orgánem uloženým v bederní oblasti podél páteře. Jsou asi 12 cm dlouhé, 6 cm široké a váží asi 150 g. Ledvina je tvořena kůrou a dřením a napojuje se na ledvinovou pánvičku, která je spojena s močovodem. Základní funkční jednotkou je nefron, ledvina jich obsahuje kolem milionu.

Kromě tvorby moči regulují ledviny také množství vody a solí v organismu.

Přečtete si text a vyberte správné slovo:

Ledviny vytvářejí

- a) krev
- b) moč
- c) hlen

Zdravá moč obsahuje

- a) vodu
- b) cukr
- c) krev

Objem vyloučené moči je 1,5 litru

- a) za minutu
- b) za hodinu
- c) za den

Moč teče z ledvin přímo

- a) do močového měchýře
- b) do močovodu
- c) do močové trubice

Doplňte správné slovo:

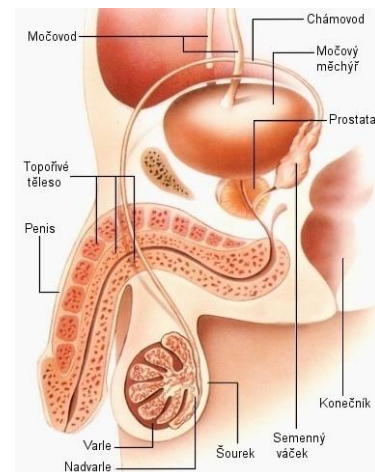
odpadní **látky**
 močový **měchýř**
 levá **ledvina**
 ledvinová **pánvička**
 močová **trubice**

trubice
 pánvička
 měchýř
 ledvina
 látky

SCHÉMA – mužská pohl. soustava**AUDIO_19_02_2****Mužská reprodukční soustava**

Mužské pohlavní orgány můžeme rozdělit na vnitřní a vnější (= zevní). Mezi vnitřní mužské pohlavní orgány patří varlata, nadvarlata, chámovody a prostata. Ve varlatech vznikají spermie (mužské pohlavní buňky) a varlata produkují mužské pohlavní hormony (např. testosteron). Z varlete postupují spermie do nadvarlete, aby zde dozrály. Při ejakulaci pokračují spermie chámovodem do močové trubice, která prochází přes prostatu, v níž je ejakulát obohacován o další látky.

Zevními mužskými pohlavními orgány jsou pyj (nebo také penis) a šourek. Penis je mužským kopulačním orgánem, ústí do něj močová trubice. Obsahuje erektilní (= topořivou) tkáň, která napomáhá při sexuálních podnětech erekci. Šourek je kožní vak, ve kterém jsou uložena varlata, aby byla mimo tělo zajištěna teplota vhodná pro tvorbu spermií (35 °C).

Doplňte správné slovo.

vnitřní, varlata, spermie, nadvarlatech, penis, šourku

Mužské pohlavní orgány dělíme na **vnitřní** a vnější.

Vnitřními mužskými pohlavními orgány jsou **varlata**, nadvarlata, chámovody a prostata.

Ve varlatech vznikají **spermie**.

Spermie dozrávají v **nadvarlatech**.

Mužský kopulační orgán se jmenuje **penis**.

Varlata jsou uložena v **šourku** kvůli termoregulaci.

Spojte sloupce. Přiřaďte synonyma: (The words in the right column should be mixed up)

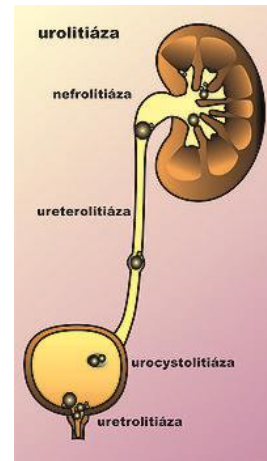
vnější **zevní**

spermie **mužská pohlavní buňka**

testosteron **mužský pohlavní hormon**

pyj **penis**

pohlavní **reprodukční**

SCHÉMA – močové kameny

AUDIO_19_02_3

Nemoci vylučovací soustavy

Nejčastějšími chorobami močových cest jsou záněty, jako např. zánět ledvin (nephritida), zánět ledvinové pánvičky (pyelonefritida), zánět močovodu (ureteritida), zánět močového měchýře (urocystitida) a zánět močové trubice (uretritida). Záněty vznikají zejména z podchlazení a průnikem infekce skrze močovou trubici. Nejobvyklejšími příznaky jsou problémy při močení: pálení a řezání, časté močení, noční močení, někdy i zvýšená teplota.

Dalším velmi častým onemocněním je tvorba močových kamenů (urolitiáza) – s konkrétním umístěním v ledvinách (nephrolitiáza), v močovodu (ureterolitiáza) nebo v močovém měchýři (urocystolitiáza). Ledvinové kameny jsou vylučovány močí a často nepůsobí žádné potíže. Pokud je však kámen větší než 2–3 mm, může ucpat močovod a vyvolává silné křeče a bolesti v boku, v podbříšku a v třísele. Souhrnně se tyto příznaky označují jako ledvinová kolika. Bolesti mohou být doprovázeny nevolností a zvracením. Přítomnost ledvinových kamenů je možné diagnostikovat rentgenem, ultrazvukem, pomocí CT a laboratorními testy moči a krve.

Mezi život ohrožující onemocnění vylučovací soustavy patří selhání ledvin, ať už se jedná o akutní, či chronickou formu. Pokud ledviny neplní svou funkci, hromadí se v těle odpadní látky a zvyšuje se množství vody, což vede k intoxikaci organismu a k otokům, stav může vyústit až v kóma. Může dojít k otoku plic a následně i k selhání srdce. Nejčastějšími příznaky jsou snížené množství vylučované moči, bledá kůže, otoky, vysoký krevní tlak a nutkání na zvracení.

Doplňte správné tvary.

Urocystitida je zánět **močového měchýře** (močový měchýř). Záněty vznikají průnikem infekce skrze **močovou trubici** (močová trubice). Ledvinové kameny jsou vylučovány **močí** (moč). Pokud kámen ucpe močovod, vyvolává bolesti v **boku** (bok), v **podbříšku** (podbříšek) a v **třísele** (tříselo). Přítomnost kamenů můžeme diagnostikovat **rentgenem** (rentgen), **ultrazvukem** (ultrazvuk) a **laboratorními testy** (laboratorními testy). Selhání ledvin vede k **intoxikaci** (intoxikace) a k **otokům** (otoky).

Spojte sloupce: (The words in the right column should be mixed up)

křeče a bolesti	v břiše
snížené množství	vylučované moči
pálení a řezání	při močení
noční	močení
selhání	ledvin
ledvinové	kameny

AUDIO_19_02_4

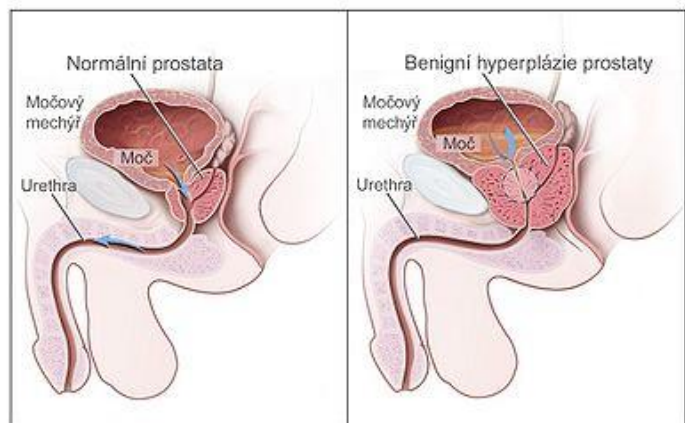
Onemocnění mužského pohlavního ústrojí

Mezi nejčastější zdravotní problémy mužského pohlavního ústrojí patří onemocnění prostaty. Jedná se zejména o benigní hyperplazii prostaty (nezhoubné zbytnění prostaty) a o rakovinu prostaty. Výskyt obou onemocnění je ovlivněn věkem (čím starší pacient, tím vyšší pravděpodobnost výskytu).

Kromě těchto zdravotních problémů se vyskytují často zánětlivá onemocnění, zejména záněty prostaty (prostatitida) a nadvarlat (epididymitida). Tato onemocnění jsou velmi bolestivá a mohou se stát chronickými.

Za vážné problémy je také třeba považovat mužskou neplodnost a poruchy erekce. Ty jsou v mnoha případech výsledkem výše uvedených nemocí.

Mezi nemoci pohlavního ústrojí patří také pohlavně přenosné nemoci (kapavka, syfilis, chlamydiové infekce).

Doplňte správné slovo.

bolestivé, neplodnost, přenosné, rakovina, zánět

Nejčastější onemocnění prostaty je hyperplazie a **rakovina**.

Epididymitida je **zánět** nadvarlat.

Zánět prostaty je dosti **bolestivé** onemocnění.

Kapavka a syfilis jsou pohlavně **přenosné** nemoci.

Některé záněty mohou způsobovat **neplodnost**.

Spojte sloupce: (The words in the right column should be mixed up)

pohlavní	ústrojí
hyperplazie	prostaty
mužská	neplodnost
poruchy	erekce
pohlavně přenosné	nemoci

AUDIO_19_03_1**Poslech: lékař, pacientka (35 let)****T_19_03_1****Zánět močového měchýře**

lékař: Dobrý den, co vás k nám přivádí?

pacientka: Mám problémy s močením. Při močení cítím pálení a bodavou bolest.

lékař: Bolí vás břicho?

pacientka: Ano, bolí.

lékař: Máte v moči krev?

pacientka: Ano, včera jsem močila krev.

lékař: Máte teplotu?

pacientka: Mám, v noci jsem měla 38,7 °C.

lékař: Měla jste podobné problémy už někdy předtím?

pacientka: Loni v listopadu jsem měla zánět močového měchýře a měla jsem podobné příznaky.

lékař: Jak často močíte?

pacientka: Hodně. Každou hodinu.

lékař: Máte problémy s únikem moči?

pacientka: Ne, to nemám.

lékař: Kolik litrů tekutin vypijete za den?

pacientka: Asi tak litr vody, ráno jeden čaj a dopoledne kávu.

lékař: Pijete alkohol?

pacientka: Moc ne, vypiju asi dvě deci vína a tak dvě až tři piva.

lékař: Máte s sebou vzorek moči?

pacientka: Ne, to nemám.

lékař: To nevádí. Dám vám kelímek, jděte na toaletu a přineste mi vzorek moči.

pacientka: Dobře... Tady je ta moč.

lékař: Děkuju. Vyšetřím vás. Pošlu vás na ultrazvuk ledvin.

Ledviny jsou v pořádku, ale máte zánět močového měchýře. Předepíšu vám antibiotika. Musíte hodně pít. Kupte si urologický čaj a jezte brusinky. Přijďte na kontrolu za týden. Při zhoršení stavu přijďte hned.

Poslouchejte rozhovor a doplňte jedno slovo:

Pacientka má problémy s **močením**. Při močení cítí **pálení** a bodavou bolest. Pacientku také bolí **břicho**. Včera močila **krev**. Měla **teplotu** 38,7 °C. Loni měla podobné problémy.

Pacientka močí **každou** hodinu. Pacientka vypije **litr** vody, také pije čaj a kávu. Alkohol pije málo. Pacientka má **zánět** močového měchýře. Lékař předepsal **antibiotika**. Dále doporučil hodně **pít** a jíst brusinky.

AUDIO_19_03_2**Poslech: lékařka, pacient (55 let)****T_19_03_2****Zvětšená prostata**

pacient: Dobrý den.

lékařka: Dobrý den. Posad'te se. Co vás trápí?

pacient: Mám problémy s močením. Chodím na malou celkem často.

lékařka: Jak často močíte?

pacient: Asi každou půlhodinu.

lékařka: Močíte i v noci?

pacient: Ano, probudí mě to a chodím močit alespoň třikrát, někdy i víckrát.

lékařka: Pomočil jste se někdy?

pacient: Ne, s pomočováním problémy naštěstí nemám.

lékařka: Močíte přerušovaně?

pacient: No, to ne. Ale než začnu močit, tak to chvíli trvá.

lékařka: Jaký máte proud?

pacient: No, celkem slabý.

lékařka: Máte pocit, že se úplně vyprázdníte?

pacient: Ano, to mám. Ale když končím s močením, ještě několikrát musím vyloučit trochu moči.

lékařka: Svlékněte se od pasu dolů a lehněte si na lůžko. Vyšetřím vás. Nebojte se, ale budu vás vyšetřovat přes konečník. Mám podezření na zvětšenou prostatu. Ještě vám udělám cystoskopii.

Poslouchejte rozhovor a vyberte správnou odpověď A, B nebo C.

1. Jaké má pacient problémy?
  - a) s **močením**
  - b) s inkontinencí
  - c) s potencí
2. Jak často močí v noci?
  - a) 20x
  - b) 15x

- c) 3x
3. Jaký má pacient proud moči?
a) slabý
b) normální
c) přerušovaný
4. Jaká je diagnóza?
a) zvětšená prostata
b) zánět močového měchýře
c) infekce močových cest

AUDIO_19_03_3

Poslech: Lékařka, pacient (pan Hamerka, 75 let) Močové kameny

lékařka: Posad'te se, pane Hamerko, tak jaké máte potíže?

pacient: Zase mám problémy s močením. Když močím, tak mě to hodně bolí. Přitom toho moc nevyčůráám.

lékařka: Jak často močíte?

pacient: Mám pocit, že chodím na záchod pořád.

lékařka: Měl jste v moči krev?

pacient: Měl, poslední tři dny. Dnes ráno jsem měl moč úplně červenou.

lékařka: Bolí vás v boku nebo cítíte bolest v tříslech?

pacient: Jo, bolelo mě to tam minulý týden. Tady v pravém boku, ale teď už to nebolí.

lékařka: Jaký máte proud?

pacient: No, celkem slabý. Ale hlavně pořád mám pocit, že musím čůrat a pak toho moc nevyčůráám.

lékařka: Máte ještě nějaké jiné potíže jako zvracení, průjem nebo nevolnost?

pacient: No, to mám. Celkově mi není dobře. Jen jsem si myslel, že to s tím nesouvisí.

lékařka: Kolik toho za den vypijete?

pacient: No, ráno piju čaj, nějakou minerálku, pivo a občas si dám kafe.

lékařka: Kolik piva vypijete za den?

pacient: Když jdu do hospody, tak aspoň 5. A když ne, tak 2 až 3.

lékařka: Měl někdo z rodiny urologické problémy, jako záněty močového měchýře, infekce močových cest, močové kameny?

pacient: Jo, to jo.... můj otec měl problémy s ledvinama a než umřel, tak chodil několik let na dialýzu. Jinak snad nikdo.

lékařka: Vyšetřím vás. Posad'te se tady. Poklepu vám na záda. Řekněte mi, až to bude bolet.

pacient: Nic mě nebolí.

lékařka: Dobře. Položte se na záda na lůžko. Pokrčte nohy. Řekněte mi, až to bude bolet.

pacient: Au, tady to bolí.

lékařka: Dobře. Uděláme ultrazvuk močového měchýře a ledvin. Vyhrňte si triko....

Pane Hamerko, vypadá to na močové kameny.

Poslouchejte rozhovor a následující tvrzení označte jako pravdivá (P) nebo nepravdivá (N):

Pan Hamerka má problémy s pomočováním. (N)

Několik dní má v moči krev. (P)

Bolí ho v pravém boku. (N)

Pacient má slabý proud moči. (P)

Pije alkohol. (P)

Nikdo v rodině urologické problémy neměl. (N)

Pacient má močové kameny. (P)

KAZUISTIKA

Fakultní nemocnice, Sokolská 581, 500 05 Hradec Králové

**Urologická klinika, pohotovost
tel.: 495 833 111 www.fnhk.cz,**

Zpráva o ambulantním vyšetření

Pacient: Pohořalská Jana 825811/0868

Mandisova 548, 50001 HK

ZP: 111

Datum vyšetření: 20.04.2014

Diagnóza: **zánět ledvin**

Nález:

NO:cca 3 dny hematurie, bolest zad, nevolnost, zvracení

OA: v minulosti záněty močového měchýře, poslední 10/2013

FA: Otec matky + 75 let na selhání ledvin

AA: peří, citrusy

dop.

Za týden kontrola

Přečtěte si text a následující tvrzení označte jako pravdivá (P) nebo nepravdivá (N):

Pacientka má cystitidu. (N)

Pacientka má krev v moči. (P)

Pacientka měla v minulosti problémy s vylučovací soustavou. (P)

Matka zemřela na selhání ledvin. (N)

CVIČENÍ

1) Přiřaďte synonyma.

zánět močového měchýře **urocystitida**
 zánět ledvin **nefritida**
 zánět močové trubice **uretritida**
 kameny v močových cestách **urolitiáza**
 přítomnost kamenů v ledvinách **nefrolitiáza**
 přítomnost kamenů v močovém měchýři **urocystolitiáza**
 zánět nadvarlat **epididymitida**

epididymitida
 nefritida
 nefrolitiáza
 uretritida
 urocystitida
 urocystolitiáza
 urolitiáza

2) Spojte sloupce.

albuminurie **přítomnost bílkovin v moči**
 hematurie **přítomnost krve v moči**
 nefropatie **onemocnění ledvin**
 močová inkontinence **neschopnost udržet moč**
 nykturie **noční pomočování**
 oligourie **snížené množství vylučované moči**
 pyurie **přítomnost hnisu v moči**
 hyperplazie **zbytnění tkáň**

3) Spojte sloupce. Vyberte otázku lékaře. (The sentences in the left column should be mixed up)

Jaké máte potíže?	Mám problémy s močením.
Měla jste v moči krev?	Ano, jednou nebo dvakrát jsem minulý týden močila krev.
Cítíte při močení bolest?	Ano, ke konci močení cítím pálení.
Měla jste horečku?	Ano, včera večer jsem měla 39,2 °C.
Pomočujete se někdy?	Ne, s pomočováním problémy nemám.
Jak často močíte?	Každou hodinu.
Kolik litrů tekutin vypijete za den?	Vypiju asi tak litr a půl vody. K tomu čaj, kávu a polévku.
Pijete alkohol?	Ne, jsem abstinent.

TEST

1) Spojte sloupce. Přiřaďte synonyma. (The phrases in the right column should be mixed up)

1. hematurie	krev v moči
2. pyurie	hnis v moči
3. dysurie	bolesti při močení
4. urolitiáza	močové kameny
5. (uro)cystitida	zánět močového měchýře

6. nykturie

noční močení

2) Doplňte jedno slovo. Chodíte močit i v noci?

Máte problémy s únikem moči?

Jaký máte proud?

Kolik litrů tekutin vypijete za den?

Měl jste v moči krev?

Máte bolesti při močení?

bolesti
moči
močit
proud
únikem
vypijete

3) Napište otázku.

pálení / nebo / cítíte/ řezání? Cítíte pálení nebo řezání?

udržet / můžete / moč? Můžete udržet moč?

infekci / měl / močových / jste / někdy / cest? Měl jste někdy infekci močových cest?

vyprázdníte / pocit / , / že / máte / úplně / se? Máte pocit, že se úplně vyprázdníte?

4) Následující tvrzení označte jako pravdivá (P) nebo nepravdivá (N).

Když má pacient zánět močového měchýře, může mít v moči krev. (P)

Pacient, který má ledvinové kameny, nemůže mít v moči krev. (N)

Inkontinence znamená problémy s únikem moči. (P)

Když má pacient zakalenou moč, může mít infekci močových cest. (P)

GRAMATIKA**Přivlastňovacích zájmen**

Mezi přivlastňovací zájmena patří můj, tvůj, jeho, její, náš, váš, jejich. (Více [zde](#): **GRAMMAR GUIDE 21.8**)

Doplňte správné tvary přivlastňovacích zájmen.

Tady je můj vzorek moči. (můj)

Nedokázal bych to bez tvé/tvoje pomoci. (tvůj)

Máte už výsledky mých odběrů? (můj)

Zprávu o zánětu ledvin předejte vašemu praktickému lékaři. (váš)

Má někdo ve vaší rodině močové kameny, rakovinu ledvin nebo jiné problémy s močovou soustavou? (váš)

Se zánětem ledvin budete hospitalizován na naší klinice. (náš)

Inkontinence je v jejím věku celkem běžná. (její)